

Література:

1. World Health Organization. Global report on diabetes. Geneva: WHO; 2016.
2. Grundy S.M. Metabolic syndrome update. Trends in Cardiovascular Medicine. 2016.
3. Monteiro C.A. et al. Ultra-processed foods and health. Public Health Nutrition. 2019.
4. Estruch R. et al. Primary prevention of cardiovascular disease with a Mediterranean diet. New England Journal of Medicine. 2018.
5. Mozaffarian D. Dietary and policy priorities for cardiovascular disease. Circulation. 2016.
6. Alberti K.G.M.M. et al. Harmonizing the metabolic syndrome. Circulation. 2009.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-52>

РОЛЬ ТЕЛЕМЕДИЦИНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПЕРВИННОЇ МЕДИКО-САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ В УКРАЇНІ

Горошков Олег Віталійович

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри гігієни, медичної екології та громадського здоров'я
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Сініцина Марія Олександрівна

*здобувач вищої освіти
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Ступаєнко Анастасія Сергіївна

*здобувач вищої освіти
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Сьогодні українська медична галузь функціонує в умовах масштабних демографічних, соціально-економічних та воєнних викликів, що суттєво впливають на безперервність надання медичної

допомоги населенню, загрожують стабільному доступу громадян до лікування. Особливого значення в цих обставинах набуває забезпечення сталості первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД), яка є базовим компонентом системи громадського здоров'я та першим рівнем контакту населення з медичною системою.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, близько 50 % населення світу не має повного доступу до основних медичних послуг, а дефіцит медичних працівників до 2030 року може перевищити 10 млн осіб [1]. В Україні проблема кадрового дефіциту та територіальної нерівності у доступі до медичної допомоги суттєво загострилася внаслідок пандемії COVID-19 та повномасштабної війни [2, с. 71]. За інформацією Міністерства охорони здоров'я України, станом на 2025 рік велика кількість об'єктів медичної інфраструктури були пошкоджені або повністю зруйновані, особливо у прифронтових регіонах. Одночасно спостерігається значне навантаження на систему ПМСД через внутрішню міграцію населення, збільшення кількості пацієнтів із хронічними захворюваннями та обмежений доступ до спеціалізованої допомоги [2, с. 71].

У таких умовах саме телемедицина стає одним із ключових інструментів забезпечення функціональної стійкості системи охорони здоров'я та важливим елементом цифрової трансформації громадського здоров'я. За оцінками міжнародних аналітичних організацій, глобальний ринок телемедицини після пандемії COVID-19 демонструє щорічне зростання понад 15 %, що свідчить про стратегічну зміну підходів до організації медичної допомоги [3]. В Україні розвиток телемедицини підтримується реформою цифровізації охорони здоров'я, розвитком електронної системи eHealth та впровадженням нормативно-правових механізмів дистанційного консультування пацієнтів [4, с. 113].

Метою роботи є оцінка ролі телемедицини у забезпеченні сталості та відновлення первинної медико-санітарної допомоги в Україні в умовах сучасних викликів.

Телемедичні технології забезпечують можливість безперервного медичного супроводу пацієнтів незалежно від їхнього місця проживання, що має особливе значення для сільських, логістично віддалених та постраждалих внаслідок бойових дій територій [4, с. 115]. Використання дистанційних консультацій, електронних медичних карт, систем моніторингу стану здоров'я та цифрових платформ комунікації дозволяє реалізувати принцип пацієнтоорієнтованої медичної допомоги та суттєво підвищує доступність послуг ПМСД.

Важливим етапом розвитку телемедицини в Україні стало впровадження електронної системи охорони здоров'я eHealth, яка забезпечує автоматизацію медичних процесів, електронний

документообіг, доступ до електронних рецептів та медичних записів. За даними Національної служби здоров'я України, станом на 2025 рік до електронної системи охорони здоров'я підключено переважну більшість закладів первинної медичної допомоги, що створило основу для масштабування телемедичних сервісів та інтеграції цифрових рішень у систему громадського здоров'я [5].

Суттєвий поштовх розвитку телемедицини надала пандемія COVID-19, під час якої дистанційне консультування стало одним із основних механізмів підтримки безперервності медичної допомоги. У подальшому, в умовах воєнного стану, телемедичні технології набули стратегічного значення для забезпечення медичного супроводу населення у регіонах із порушеною логістикою та обмеженим доступом до медичних закладів [2, с. 71]. Особливого значення це набуває для пацієнтів із хронічними неінфекційними захворюваннями (гіпертонія, цукровий діабет, ХОЗЛ тощо), які потребують постійного динамічного спостереження та корекції терапії.

За результатами сучасних досліджень, використання телемедицини сприяє зниженню частоти необґрунтованих госпіталізацій, оптимізації використання кадрових ресурсів та скороченню фінансових витрат пацієнтів на отримання медичної допомоги [4, с. 210; 5]. Крім того, дистанційні консультації дозволяють сімейним лікарям оперативного залучати вузькопрофільних спеціалістів обласного та національного рівнів, що підвищує якість діагностики та медичного супроводу на рівні ПМСД.

Водночас ефективність телемедицини безпосередньо залежить від рівня розвитку цифрової інфраструктури та доступності сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Значними проблемами залишаються нерівномірне покриття швидкісним інтернетом у сільській місцевості, дефіцит сучасного телемедичного обладнання, кібербезпекові ризики та недостатній рівень цифрової грамотності окремих категорій населення [4, с. 210]. В найближчому майбутньому цифровізація системи охорони здоров'я розглядається як один із пріоритетних напрямів модернізації медичної галузі та підвищення стійкості системи громадського здоров'я.

Перспективним напрямом розвитку є створення інтегрованих цифрових платформ для моніторингу стану здоров'я населення, розширення телемедичних послуг у межах ПМСД, впровадження технологій дистанційної діагностики та розвиток міжрегіональних консультативних мереж [5]. Важливе значення має також залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій у цифрову трансформацію медичної сфери, особливо для відновлення медичної інфраструктури прифронтових територій [2, с. 71; 5].

Отже, телемедицина в сучасних умовах є не лише інноваційним технологічним рішенням, а стратегічним інструментом забезпечення сталості, адаптивності та відновлення системи первинної медико-санітарної допомоги України [6, с. 117]. Інтеграція цифрових технологій у систему громадського здоров'я сприятиме підвищенню доступності та якості медичної допомоги, оптимізації ресурсного забезпечення та формуванню більш стійкої моделі охорони здоров'я в умовах сучасних викликів [5; 6, с. 117].

Висновки. Телемедицина в сучасних умовах є одним із ключових інструментів забезпечення сталості та безперервності первинної медико-санітарної допомоги в Україні. Впровадження цифрових технологій у систему охорони здоров'я дозволяє підвищити доступність медичних послуг для населення віддалених, сільських та постраждалих внаслідок бойових дій територій, а також забезпечити ефективний медичний супровід пацієнтів із хронічними захворюваннями. Розвиток електронної системи охорони здоров'я, дистанційного консультування та цифрових платформ комунікації сприяє оптимізації кадрових і фінансових ресурсів системи ПМСД та підвищенню якості медичної допомоги.

Література:

1. World Bank and WHO. Half the world lacks access to essential health services, 100 million still pushed into extreme poverty because of health expenses. World Health Organization (WHO). 2017. URL: <https://www.who.int/news/item/13-12-2017-world-bank-and-who-half-the-world-lacks-access-to-essential-health-services-100-million-still-pushed-into-extreme-poverty-because-of-health-expenses> (дата звернення: 17.05.2026).

2. Шанигін А. В., Ноябров Д. В. Системні виклики у сфері охорони здоров'я України та роль стратегій ВООЗ у післявоєнному відновленні. Реабілітація. Рекреація. Здоровий спосіб життя – 2025: наук.-практ. конф. з міжнародною участю, 23 травня 2025 р., м. Одеса: матеріали конф. Одеса, 2025. С. 71–74. URL: <https://repo.odmu.edu.ua:443/xmlui/handle/123456789/17725>

3. Consulting & Growth Advisory Services. Telemedicine Market Size, Share, Growth. Global Report [2034]. Fortune Business Insights. URL: <https://www.fortunebusinessinsights.com/industry-reports/telemedicine-market-101067> (дата звернення: 19.05.2026).

4. Череп А. В., Дашко І. М., Огренич Ю. О., Череп О. Г., Гельман В. М. Цифрова трансформація економіки України шляхом інтеграції європейського досвіду в умовах війни та повоєнного відновлення: колективна монографія. Рига: Baltija Publishing, 2025. 396 с.

5. Міністерство охорони здоров'я України. Цифрова трансформація охорони здоров'я: підсумки 2025 року. URL: <https://moz.gov.ua/uk/cifrova-transformaciya-ohoroni-zdorov-ya-pidsumki-2025-roku> (дата звернення: 18.05.2026).

6. Каріх В. Цифровізація медичних послуг в Одеському регіоні за допомогою додатка eHealth. Сучасні теоретичні та практичні аспекти клінічної медицини для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня: наук.-практ. конф. з міжнародною участю, присвячена 125-річчю з дня заснування Одеського національного медичного університету, 4–5 вересня 2025 р., м. Одеса: тези доп. Одеса: ОНМедУ, 2025. с. 116–117. URL: <https://repo.odmu.edu.ua:443/xmlui/handle/123456789/18647>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-53>

ВПЛИВ УЛЬТРАОБРОБЛЕНИХ ПРОДУКТІВ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Діденко Софія Григорівна

*здобувачка вищої освіти кафедри гігієни, медичної екології
та громадського здоров'я
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Рожнова Анастасія Михайлівна

*старший викладач кафедри гігієни, медичної екології
та громадського здоров'я
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Актуальність теми. Ультраоброблені продукти займають значну частину сучасного раціону населення та становлять серйозну проблему громадського здоров'я. За останні десятиліття значно збільшилося споживання готової їжі, фастфуду, солодких напоїв, снеків та інших продуктів промислового виробництва. Такі зміни харчових звичок пов'язані зі швидким темпом життя, урбанізацією, активною рекламою та доступністю дешевих продуктів [1, с. 24].

За класифікацією NOVA ультраоброблені продукти – це харчові продукти, які проходять багатоступінчасту технологічну обробку та містять